

Попередження домашнього насильства необхідно здійснювати шляхом адресної інформаційно-просвітницької роботи, направленої на пояснення феномену насильства, його негативного змісту, першопричин та поганих наслідків. Соціально-педагогічна робота повинна перевиховати суспільство і закарбувати в свідомості громадян те, що насильство – це сором та вияв слабкості духу кривдника.

Ганджа Степан

аспірант кафедри соціальної роботи і
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Автор конкретизує термінологічне визначення внутрішньо вимушено переміщеної особи та розкриває актуальні питання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб в Україні.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи (ВПО), соціальне забезпечення, соціальна робота.

Конституцією України визначено соціальну спрямованість держави, де людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнано найвищою соціальною цінністю, а її головним обов'язком – забезпечення та захист прав і свобод людини та громадянина. Військова агресія проти України в окремих районах областей, анексія Криму змусила тисячі громадян змінити своє місце проживання та переселитися в інші регіони нашої держави. Це спричинило появу нової категорії - внутрішньо вимушено переміщеної особи, а й нових для соціальної роботи проблем, передусім щодо працевлаштування, забезпечення житлом, відновлення пенсійних виплат, грошових допомог, медичної допомоги, що потребують вирішення. Зазначені проблеми є викликом для держави та сучасних аспектів соціальної роботи.

У різні часи розробкою проблеми біженців та вимушених переселенців займалися зарубіжні вчені Г. Гудвін Гілл, Т. Хаджимануель, В. Таргонскене, Ю. Путцер, М. Вагнер, Ж. Егер, П. Банеке, Д. Макнамара, К. Нгуєн, Д. Патрик, Д. Хорекенс. А проблемою переселенців в Україні сьогодні займаються такі вчені як: Є. Лібанова, А. Сердюк, В. Гейц, І. Ніколайчук, Т. Кульчицький та інші.

Окремим аспектам соціального захисту присвятили свої праці вітчизняні й зарубіжні вчені та фахівці, зокрема Н. Болотіна, І. Дьяконова,

А. Єпіфанов, І. Сало, В. Базилевич, П. Шевчук, О. Палій, В. Скуратівський, В. Москаленко, І. Басанцов, Т. Косова, І. Михайловська, О. Неліпович, А. Гарсія, Дж. Груат та ін.

Внутрішньо переміщені особи (ВПО) стали класом, який у таких масштабах країна не знала, і до соціальної роботи та соціального забезпечення і адаптації яких держава не була готова. Не дивно, що у перші роки збройного протистояння на Сході України активну роль у допомозі ВПО відігравали волонтерські організації, міжнародні фонди та громадські активісти. Актуальність даного питання визначається новими викликами, які постали перед Україною після Революції Гідності, а також великою кількістю ВПО, які потребували особливої підтримки держави, міжнародних організацій в питаннях адаптації у приймаючі громади на територіях України, підконтрольній державній владі, і особливо зараз після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Слід відзначити, що з часу набуття незалежності України термінологічне визначення внутрішньо вимушено переміщеної особи вперше запропоновано в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Проблемними для внутрішньо вимушено переміщених осіб залишаються питання про відновлення або отримання документів, працевлаштування, відновлення та отримання пенсійних виплат, грошових допомог та ін. [2].

Натомість, Стратегія інтеграції внутрішніх переміщених осіб містить розділ «Пенсійне та соціальне забезпечення» [3]. Ознайомившись із змістом зазначеного розділу, робимо висновок, що під наведеним заголовком об'єднані перспективні плани політики держави у сфері соціальних виплат. Порівнявши, бачимо, що поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» застосовується у законодавстві про внутрішніх переміщених осіб із неоднаковим змістом, що вважаємо неприпустимим. Це впливатиме на якість законодавчих норм, а отже на реалізацію цими особами належних їм прав на соціальне забезпечення [1; 3].

Зауважимо, що У теорії права соціального забезпечення поняття «допомога» та «соціальна послуга» є самостійним видом соціального

захисту осіб. Узагальнені висновки щодо їхніх правових ознак містяться у дослідженні С. М. Синчук [4, с. 285-301; 5; 6]. Тому вважаємо, що потрібне чітке законодавче розмежування всіх понять, які визначають зміст права на соціальний захист, оскільки лише в такий спосіб можна забезпечити належну реалізацію та дотримання прав у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Кульчицький Т. Р. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Журнал Київського університету ринкових відносин: економіка, бізнес-адміністрування, право. 2018. № 4 (4). С.348-358.

2. Про соціальні послуги : закон України від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 18. Ст. 73.

3. Стратегія інтеграції внутрішніх переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення не період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лист. 2017 р. № 909-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/909-2017-r#Text> (дата звернення: 20.10.2022).

4. Синчук С. М. Про сутність послуги соціального супроводу відповідно до законодавства України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2020. Вип. 70. С. 181-188.

5. Синчук С. М. Теорія правовідносин соціального забезпечення : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.05. К., 2015. 433 с.

6. Синчук С. М. Щодо проблеми законодавчого визначення державних соціальних нормативів соціальних послуг в Україні. *Wrocławsko-Lwowskie zeszyty prawnicze*. Wrocław Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2020. №11. S. 129-143.

Гнатишин Юрій

аспірант кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль

МЕДІАТОРСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Автор аналізує медіаторську компетентність як необхідну складову професійної діяльності соціальних працівників; розкриває основні аспекти медіації як альтернативного способу вирішення конфліктних ситуацій;